

«علوم تربیتی»

سال دوم - شماره 8 - زمستان 1388

ص ص 169-183

مطالعه کتابسنجی کتابهای ترجمه شده در حوزه های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی تا سال 1388

پروانه علوی نامور¹

مرجان فخری²

دکتر وحید ساری صراف³

چکیده

با استفاده از روش کتابسنجی، وضعیت کلی کتابهای ترجمه شده بر اساس متغیرهایی نظیر: موضوع، تجدید چاپ، نوع فعالیت ناشران، سال انتشار، جنسیت و فعالیت مترجمان در گرایش های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی (فیزیولوژی، مدیریت، روانشناسی، رفتار حرکتی و بیومکانیک و سایر زمینه ها) طی سالهای مختلف در سطح کشور به تصویر کشیده شده است. نتایج نشان می دهد که از کل 479 عنوان برای رده بندی کنگره 253 عنوان در رده موضوعی ورزش و سرگرمی ها، بازی و رقص، رده پزشکی با 146 عنوان، رده علوم با 58 عنوان، رده روانشناسی با 11 عنوان، رده علوم اجتماعی با 3 عنوان، رده خانه داری با 4 عنوان و رده آموزش و پرورش (تعلیم و تربیت) با 4 عنوان بوده اند. روند نشر طی سالهای مختلف تا سال 1385 سیر صعودی داشته، ولی بعد از سال 1385 رو به کاهش بوده است.

واژگان کلیدی: کتابسنجی، ترجمه، تربیت بدنی و علوم ورزشی

1- عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز

2- دانشجوی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

3- استادیار تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تبریز

مقدمه

در عصر حاضر اطلاعات در فعالیتهای گوناگون فرهنگی، اقتصادی، صنعتی، تحقیق و توسعه جایگاه ویژه ای یافته و جامعه جهانی با عنایت به این ویژگی و اهمیت نیرو و بودجه فراوانی را به اکتشاف و کنترل اطلاعات اختصاص داده است. کتاب به منزله یکی از مهم ترین رسانه های ثبت و انتقال اندیشه و دانش همواره جایگاه والایی در تمدن و دانش بشری برخوردار بوده است. کتاب توانسته است مرزهای زمانی و جغرافیایی را پشت سر گذارد و در تاریخ جاری شود. نظر به اهمیت فرهنگ مکتوب در تبادل فرهنگ و اندیشه بین کشورهای مختلف، کتابهای ترجمه شده به زبانهای دیگر می تواند نقش محوری در شناساندن فرهنگها در سطح بین المللی داشته باشد. کشور کهنسال ما، ایران، به عنوان مهد یکی از قدیمی ترین تمدنهای تاریخی در دوران اوج خود سهم بزرگی در پیشرفت علوم و فنون از طریق ترجمه داشته است. بسیاری از دانشمندان غربی به این واقعیت معترف اند که پیشتازان دنیای صنعتی غربی به شدت تحت تاثیر افکار دانشمندان ایرانی مسلمان بوده اند (بیگلو و حریری، 1376).

در این بین سنجش کتابهای ترجمه شده مبنای مناسب برای شناخت وضعیت بخشی از دانش و کشفهای علمی انتقال یافته از فرهنگ و اجتماعات مختلف محسوب می شود (نقدی و داورپناه، 1384). هر گونه اهمال در این زمینه، ملل را در دام وابستگی های اطلاعاتی و عملی می افکند؛ که حاصل چنین حرکتی، کمبود اطلاعات مرتبط و مورد نیاز، مصرف زدگی، تنبلی ذهنی و بی میلی نسبت به پژوهش های اصیل و ارائه اندیشه های نوین بومی و عملی است.

کتابسنجی¹ که کاربرد آن به سال 1890 بر می گردد؛ استفاده از روش های ریاضی و آماری در بررسی و کاربرد کتابها و دیگر مواد مکتوب و مطبوع

1- واژه کتابسنجی (Bibliometric) از ترکیب دو واژه یونانی بیبلیو و متریکوس به معنی کتاب و سنجش مشتق شده است.

کتابخانه است (پریچارد، 1969). کتاب سنجی، یک نوع شیوه سنجش و اندازه گیری است که جنبه های کمی به هم پیوسته ارتباطات نوشتاری را ارزیابی می کند و دامنه مطالعات کتابسنجی شامل «فراهم آوری اطلاعات درباره ساختار دانش و چگونگی ارتباطات آن است» (نیکلاس و ریتچ،¹ 1978). در سال 1917 کولف و ایلز² رشد متون آناتومی مقایسه ای در طول سال های 1860-1550 را با استفاده از کتابشناسی آماری و بر اساس اسنادهای کتابشناختی مطالعه کردند. هیولم³ (1923) با استفاده از کتابشناسی آماری توضیح داد که چگونه می توان با شمارش اسناد و مدارک، تاریخ علم و فناوری را قابل درک کرد (7). رانگانان⁴ (1981) معتقد بود که تحلیل ریاضی و آماری می تواند ابزاری کلیدی در تمام مطالعات توسعه ای و آینده نگر باشد. او در سال 1948 واژه کتابخانه سنجی (بورگمن⁵، 1989) را پیشنهاد و ادعا کرد:

از آنجا که، کاربرد آمار و ریاضیات باعث پیدایش رشته های حیاتی جدیدی نظیر اقتصادسنجی، روان سنجی، و جز آن شده است، کتابداران باید با استفاده از روش های آماری و ریاضی مناسب، کتابخانه سنجی را توسعه دهند (سنگوپتا⁶، 1992).

پریچارد (1969)، کتابشناسی آماری را به کتابسنجی تغییر داد. دلیل وی برای این تعویض، مبهم بودن عبارت کتابشناسی آماری بود؛ زیرا این عبارت می توانست به تحلیل آماری کتابشناسی ها و یا کتابشناسی ها در آمار تعبیر شود.

کتابسنجی در سطح گسترده در علم اطلاع رسانی به کار می رود. از مطالعات کتابسنجی در انتخاب مواد، مطالعه الگوهای انتشاراتی، معرفی حوزه های علمی، کهنگی متون، معرفی نویسندگان پُر تولید، و مقالات پر استفاده و ارزیابی کیفیت

-
- 1- Nicholas and Ritchie
  - 2- Colef and Eales
  - 3- Hulme
  - 4- Ranganathan
  - 5- Borgman
  - 6- Sengupta

مواد (مدون)، ویژگی‌های موضوعی متون، ارزیابی مجموعه، کتابشناسی‌ها، مطالعات تاریخی و جامعه‌شناسی کاربردها استفاده می‌کنند. کتابسنجی در سال‌های اخیر، به‌عنوان بخشی بنیادی در تحقیقات اطلاع‌رسانی راه یافته است. استفاده از این روش در ایران، به‌علت نبود پایگاه‌های نمایه استنادی علوم به زبان فارسی - به ویژه در زمینه تربیت بدنی و علوم ورزشی - محدود بوده است و کاربرد روش‌های کتابسنجی نظیر بررسی تأثیر مجلات فارسی، نویسندگان، مجلات و مدارک با هم استناد شده، و جز آن امکان‌پذیر نبوده است.

فریدون بدره ای (1350) فهرست ترجمه‌های فارسی از سال 1345 تا پایان 1349 تدوین کرده است. ترجمه‌هایی که در آن دوره به چاپ رسیده بود در جمع 1492 عنوان کتاب که 100 عنوان آن تجدید چاپ و 44 عنوان آن تجدید ترجمه بوده است.

دیانی (1367) در تحقیقی به بررسی وضعیت انتشارات دانشگاه‌های ایران (اصفهان، اهواز، تبریز، شیراز و مشهد) در سالهای 1365-1340 پرداخته است. نتایج حاصله نشان می‌دهد از 700 عنوان کتابی که این دانشگاهها منتشر کرده اند، 162 عنوان ترجمه بوده است. در این میان دانشگاه تبریز با اختصاص 38% از انتشارات خود به کتابهای ترجمه شده بین دو تا چهار برابر سایر دانشگاهها کتابهای ترجمه شده منتشر کرده است. همچنین در مقابل 158 عنوان کتاب ترجمه شده توسط مردان، 4 کتاب توسط زنان ترجمه شده است.

رنجیر (1380) وضعیت کتابهای منتشر شده در ایران از سال 1357 تا پایان سال 1378 را مورد مطالعه قرار داده است. یافته‌های پژوهش وی نشان داده است در سالهای 1376 تا 1379 آمار ترجمه کتاب افزایش داشته است و چاپ مجدد کتاب در سالهای 1371 و 1372 کاهش یافته ولی از سال 1373 تا پایان دهه 70 سیر صعودی داشته است.

از آنجائی که کتابهای ترجمه شده چگونگی مصرف و نیاز جامعه علمی کشور به کتابهای خارجی را در هر یک از حوزه های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی را نشان می دهد؛ ارائه تصویری کلی در این زمینه می تواند به توسعه این علم در کشور یاری رساند. از اینرو هدف کلی تحقیق حاضر تعیین وضعیت کلی کتاب های ترجمه شده در گرایش های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی تا سال 1388 می باشد تا بدینوسیله به سؤالات ذیل پاسخ داده شود:

- 1- توزیع موضوعی کتابهای ترجمه شده در گرایش های مختلف رشته تربیت بدنی چگونه می باشد؟
- 2- فعالیت ناشران داخلی در گرایش های مختلف چگونه می باشد؟
- 3- کتابهای ترجمه شده در گرایش های گوناگون از نظر فراوانی تجدید چاپ چه وضعیتی دارند؟
- 4- فعالیت مترجمان از لحاظ کار ترجمه (فردی و گروهی) و جنسیت چگونه است؟
- 5- بین میزان انتشار کتب ترجمه شده طی سال های مختلف تا سال 1389 چه تفاوتی وجود دارد؟
- 6- و در نهایت فعالیت مترجمان از نظر تعداد کتاب های ترجمه شده چگونه است؟

روش شناسی

تعیین و تعریف متغیرهای اصلی

متغیرهای اصلی در این پژوهش عبارت از: مترجم، موضوع، زمان انتشار، ناشر و تجدید چاپ می باشند.

روش تحقیق

در تحقیق حاضر با استفاده از روش کتابسنجی منابع تعریف شده در جامعه پژوهش مورد مطالعه قرار گرفت.

جامعه و نمونه مورد مطالعه

جامعه پژوهش در این مطالعه کلیه کتابهای ترجمه شده منتشر شده و موجود در سایت کتابخانه ملی ایران در حوزه های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی است. تمامی 479 کتاب ترجمه شده برای رده بندی کنگره ای و حدود 373 کتاب برای دیگر مطالعات گرد آوری گردید.

ابزار و روش جمع آوری اطلاعات و وسیله جمع آوری

برای گرد آوری داده ها بر اساس موضوع، کلیه کتابهای موجود در سایت کتابخانه ملی ایران اعم از کتابهای تالیفی و ترجمه شده در حوزه های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی مورد شناسایی قرار گرفت و سپس بر اساس مشاهده و بررسی اطلاعات کتابشناختی کلیه کتابهای ترجمه شده بر این اساس شناسایی و استخراج گردید. و برای پاسخ گویی به سوالات تحقیق با روش دستی اطلاعات جمع آوری گردید.

روش های آماری و تجزیه و تحلیل اطلاعات

در این بخش داده های گرد آوری شده در پیوند با پرسشهای پژوهش و متغیرهایی مانند نویسنده، مترجم، موضوع، زمان انتشار، ناشر و تجدید چاپ با استفاده از آمار توصیفی و تحلیلی، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و یافته های پژوهش ارائه گردیده است.

جمع آوری و تدوین یافته ها

توزیع موضوعی کتابهای مترجم در حوزه های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی چگونه است؟

برای پاسخگویی به پرسش فوق تمامی موضوعات بر اساس رده ها وزیر بخشهای اصلی نظام طبقه بندی کنگره شمارش شد. پراکندگی موضوعی کتابهای مترجم در جدول شماره 1 نشان داده شده است.

رده موضوعی ورزش و سرگرمیها، بازی و رقص (GV) با 52/81 درصد، رده پزشکی گروه اصلی (R) با 30/48 درصد، رده فیزیولوژی (QP) با 12/1 درصد، رده روانشناسی (BF) با 2/29 درصد، رده اجتماعی (H) با 0/62 درصد، رده TX با 0/83 درصد و رده L با 0/83 درصد بوده اند.

بازی و رقص (GV) با 52/81 درصد بیشترین فراوانی در رده موضوعی ورزش و سرگرمیها به خود اختصاص داده و در رده پزشکی بیشترین RA (پزشکی دولتی، بهداشت) با 53/42 درصد و کمترین RJ (بیماری اطفال) بود.

جدول 1. توزیع فراوانی موضوع کتابهای ترجمه شده بر اساس رده های

اصلی و فرعی نظام طبقه بندی کنگره

L		T		H		Q		R		B		G		اصلی / فرعی
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
								53/42	78					A
25	1							1/37	2					B
75	3							32/19	47					C
				33/33	1			3/42	5					D
										100	11			F
								1/37	2					J
							1/72	1	8/22	12				M
							98/27	57						P
				66/66	2									Q
												100	253	V
		100	4											X
0/83	4	0/83	4	0/62	3	12/1	58	30/48	146	2/29	11	52/81	253	جمع در کل رده ها

فعالیت مترجمان از لحاظ کار ترجمه (فردی، گروهی) و جنسیت مترجمان

چگونه است؟

جدول شماره 2 چگونگی فعالیت مترجمان از لحاظ فردی یا گروهی را در گرایش های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی نشان می دهد. 64/34 درصد از کتابهای ترجمه شده حوزه های شش گانه تربیت بدنی و علوم ورزشی حاصل

فعالیت فردی و 35/65 درصد کتابهای ترجمه شده حاصل فعالیت گروهی مترجمان است. بیشتر کتابهای ترجمه شده به صورت فردی مربوط به گروه سایر (غیر از فیزیولوژی، مدیریت، روانشناسی، رفتار حرکتی، بیومکانیک) با 76/77 درصد می باشد و در همه حوزه ها غیر از مدیریت و رفتار حرکتی به ترتیب با 68/75 و 61/53 درصد گرایش بیشتری به انجام فعالیتهای گروهی مترجمان وجود دارد.

جدول 2. فعالیت مترجمان از لحاظ (فردی و گروهی)

موضوع	فعالیت فردی		فعالیت گروهی		جمع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
فیزیولوژی	62	57/4	46	42/59	108	100
مدیریت	5	31/25	11	68/75	16	100
روانشناسی	53	69/73	23	30/26	76	100
رفتار حرکتی	5	38/46	8	61/53	13	100
بیومکانیک	3	60	2	40	5	100
سایر	112	76/77	43	27/74	155	100
جمع	240	64/34	133	35/65	373	100

415 مترجم در حوزه های شش گانه تربیت بدنی و علوم ورزشی فعالیت داشته اند که از این تعداد 317 نفر مرد (76/38 درصد) و تعداد 98 نفر زن (23/61 درصد) در عرصه کتابهای ترجمه شده در حوزه های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی فعالیت داشته اند (جدول 3).

کتابهای ترجمه شده حوزه های مختلف از لحاظ فراوانی تجدید چاپ چه وضعیتی دارند؟

نیاز جامعه به کتاب باعث می گردد که برخی از کتابها مورد تجدید چاپ قرار بگیرند، به طوری که در جدول شماره 4 مشاهده می شود از مجموع 373 عنوان کتاب ترجمه شده فقط 67 عنوان (17/96 درصد) مورد تجدید چاپ قرار گرفته اند.

در طبقه فیزیولوژی 15 عنوان (13/88 درصد)، مدیریت ورزشی با یک عنوان (6/25 درصد)، روانشناسی ورزشی با 13 عنوان (17/1 درصد)، رفتار حرکتی و یادگیری حرکتی با 2 عنوان (15/38) درصد و بیومکانیک با 2 عنوان (40) درصد و سایر کتابهای تربیت بدنی و علوم ورزشی با 34 عنوان (21/93) درصد کتاب ترجمه شده، تجدید چاپ شده اند. به علاوه بررسی نوبت چاپ کتابهای مترجم نشان داد که اکثر کتابهای ترجمه شده مورد بررسی در نوبت چاپ دوم قرار گرفته بوده اند و بعضی از آنها حتی تا 22 بار تجدید چاپ شده بوده اند.

جدول 3. بررسی نسبت زنان و مردان مترجم

موضوع	مترجمان مرد		مترجمان زن		جمع	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
فیزیولوژی	120	81/63	27	18/37	147	100
مدیریت	37	94/87	2	5/12	39	100
روانشناسی	31	55/36	25	44/64	56	100
رفتار حرکتی	18	94/73	1	5/26	19	100
بیومکانیک	5	83/33	1	16/66	6	100
سایر	106	71/62	42	28/38	148	100
جمع	317	76/38	98	23/61	415	100

جدول 4. وضعیت کتابهای ترجمه شده حوزه های مختلف از لحاظ تجدید چاپ

موضوعات	فراوانی کتابهای مترجم	فراوانی تجدید چاپ	درصد
فیزیولوژی	108	15	13/88
مدیریت	16	1	6/25
روانشناسی	76	13	17/1
رفتار حرکتی	13	2	15/38
بیومکانیک	5	2	40
سایر	155	34	21/93
جمع	373	67 (%17/96)	

فعالیت مترجمان از نظر تعداد کتابهای ترجمه شده چگونه است؟

مترجم های زیادی در حوزه های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی فعالیت می کنند. اکثر آنها تنها یک یا دو کتاب را ترجمه کرده اند. ولی مترجمانی مانند: آقایان دکتر عباسعلی گائینی، ولی الله دیدی روشن، خسرو ابراهیم، رضا قراخانلو، اصغر خالدان، مهدی نمازی زاده، فرهاد رحمانی نیا، عطا الله محمد علی نژاد، حجت الله نیکبخت، مصطفی نریمانی، حمید آقا علی نژاد، محمد رضا مباشر، احمد آزاد، احمد گودرزی، محمد کاظم واعظ موسوی، صادق داداشی، پژمان معتمدی، رضا ناظمیان، محسن بلوریان، محمد حسین رضوی و نور علی خواجوند و خانم ژیلا پویان از زمره پرکارترین مترجمان هستند. در این بین آقای دکتر عباسعلی گائینی پرکارترین مترجم مرد با 12 عنوان کتاب و خانم ژیلا پویان نیز پرکارترین مترجم زن با 13 عنوان کتاب می باشد.

فعالیت ناشران داخلی در حوزه های مورد مطالعه چگونه است؟

بامداد کتاب، دانشگاه گیلان، علم و ورزش، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، آستان قدس رضوی (شرکت به نشر)، کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران از جمله ناشرانی هستند که بیشترین کتابهای ترجمه شده را به چاپ رساندند. بررسی توزیع جغرافیایی ناشران نشان می دهد که بیشتر آنها در تهران متمرکز هستند.

بین میزان انتشار کتابهای ترجمه شده طی سالهای مختلف در حوزه های مورد

مطالعه چه تفاوتی وجود دارد؟

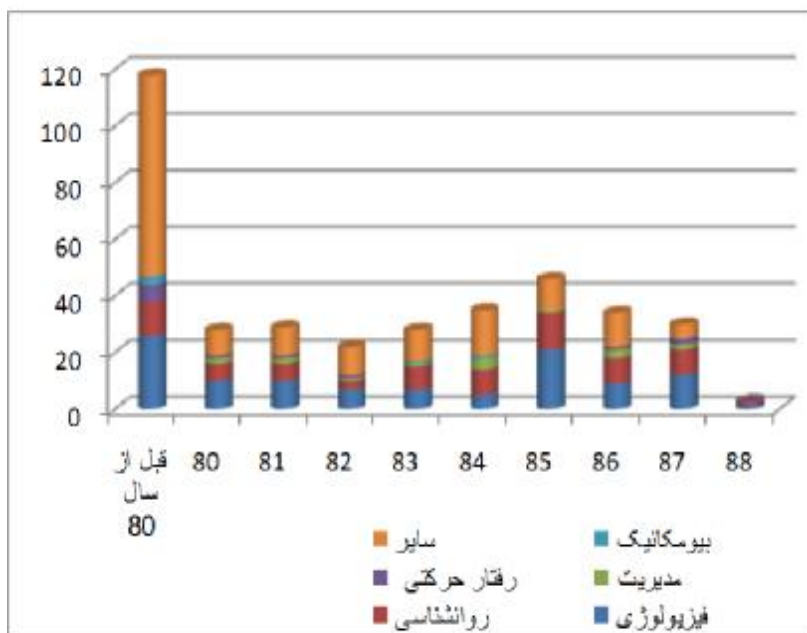
علی رغم افت اندک انتشار کتابهای ترجمه شده در سال 82، بعد از آن تا سال 85 سیر صعودی داشته ولی بعد از سال 86 دوباره دچار افت گردیده است که شاید یکی از علت های آن نبود حمایت کافی از مترجمان و ناشران و همچنین افزایش

قیمت کاغذ به علت توقف واردات آن به کشور باشد.

جدول 5. توزیع فراوانی بعضی از ناشران پرکار

ناشر	تعداد کتب منتشر شده	در صد
بامداد کتاب	15	4/02
دانشگاه گیلان	6	1/6
علم و ورزش	23	6/16
سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)	10	2/68
کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران	18	4/82
آستان قدس رضوی (شرکت به نشر)	6	1/6
جمع	78	20/91

نمودار 1. وضعیت انتشار کتابهای ترجمه شده طی سالهای مختلف

جدول شماره 6 وضعیت انتشار کتابهای ترجمه شده طی سالهای مختلف را

نشان می دهد.

جدول 6. وضعیت انتشار کتابهای ترجمه شده طی سالهای مختلف

سال نشر	فیزیولوژی	روانشناسی	مدیریت	رفتار حرکتی	بیومکانیک	سایر	فراوانی
قبل از سال 1380	26	12	-	6	3	71	118
1380	10	6	2	1	-	9	28
1381	10	6	2	1	-	10	29
1382	7	3	1	1	-	10	22
1383	7	8	1	-	1	11	28
1384	5	9	4	-	1	16	35
1385	21	13	1	-	-	11	46
1386	9	9	3	1	-	12	34
1387	12	9	2	2	-	5	30
1388	1	1	-	1	-	-	3
جمع کل	108	76	16	13	5	155	373

نتیجه گیری

نتایج نشان می دهد که از کل 479 عنوان برای رده بندی کنگره ای، 253 عنوان در رده موضوعی ورزش و سرگرمیها، بازی و رقص (GV) با 253 عنوان (52/81 درصد)، رده پزشکی گروه اصلی (R) با 146 عنوان (30/48 درصد)، رده علوم (Q) با 58 عنوان (12/1 درصد)، رده روانشناسی (BF) با 11 عنوان (2/29 درصد)، رده علوم اجتماعی (H) با 3 عنوان (0/62 درصد)، رده خانه داری (TX) با 4 عنوان (0/83 درصد) و رده آموزش و پرورش (تعلیم و تربیت) (L) با 4 عنوان (0/83 درصد) قرار می گیرند.

روند نشر طی سالهای مختلف تا سال 1385 سیر صعودی داشته است و این احتمالاً به علت سیاستهای حمایتی دولت و عوامل اقتصادی و اجتماعی مانند:

قیمت کاغذ، سود آوری بازار و اقبال جامعه به کتاب رشد جمعیت دانشجویی و افزایش موسسات آموزشی و تحقیقاتی در روند رشد ناشران موثر بوده است. ولی بعد از سال 1385 شاید به علت افزایش قیمت کاغذ و عوامل دیگر باعث کاهش نشر کتاب در طی سالهای مختلف شده است و ناشرانی مانند: بامداد کتاب، دانشگاه گیلان، علم و ورزش، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، آستان قدس رضوی (شرکت به نشر)، کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران، بیشترین کتابهای ترجمه شده را در حوزه های مورد مطالعه را منتشر کرده اند. بررسی پراکندگی ناشران نشان داد که شهر تهران بیشترین ناشران را در خود جای داده است و بنابراین می توان نتیجه گرفت که جغرافیای انتشارات در کشور متعادل نیست.

نتایج این پژوهش همچنین نشان داد که از مجموع 373 عنوان کتاب ترجمه شده، فقط 67 عنوان (17/96%) مورد تجدید چاپ قرار گرفته اند و نوبت چاپها بین 2-22 پراکنده است، ولی اکثر کتابهای تجدید چاپ شده به نوبت چاپ دوم رسیده اند. چون نیاز جامعه باعث می گردد که برخی از کتابها مورد تجدید چاپ قرار گیرند، بنابراین می توان گفت که حدود 17/96 درصد از کتابهای ترجمه شده مورد توجه بیشتر و جدی جامعه علمی کشور بوده اند.

بررسی چگونگی فعالیت مترجمان حاکی از آن است که 64/34 درصد از کتابهای مترجم حوزه های شش گانه تربیت بدنی و علوم ورزشی حاصل فعالیت فردی و 35/65 درصد کتابهای ترجمه شده نتیجه فعالیت گروهی مترجمان است. بیشتر کتابهای ترجمه شده به صورت فردی مربوط به گروه سایر (غیر از فیزیولوژی، مدیریت، روانشناسی، رفتار حرکتی، بیومکانیک) با 76/77 درصد می باشد. در همه حوزه ها غیر از مدیریت و رفتار حرکتی به ترتیب با 68/75 و 61/53 درصد گرایش بیشتری به انجام فعالیتهای گروهی مترجمان وجود دارد.

همچنین داده های این مطالعه حاکی از آن است که 415 مترجم در حوزه های شش گانه تربیت بدنی و علوم ورزشی فعالیت داشته اند که از این تعداد 317 نفر مرد (76/38 درصد) و تعداد 98 نفر زن (23/61 درصد) در عرصه کتابهای ترجمه شده در حوزه های مختلف تربیت بدنی و علوم ورزشی فعالیت داشته اند. اکثر مترجمان بین 1-2 کتاب را ترجمه کرده اند و آقای دکتر عباسعلی گائینی پرکارترین مترجم مرد با 12 عنوان کتاب و خانم ژیلا پویان نیز پرکارترین مترجم زن با 13 عنوان کتاب می باشد.

تقدیر و تشکر

مؤلفین از همکاری صمیمانه جناب آقای دکتر حمدی پور و دکتر زواره ای، اعضای محترم هیأت علمی گروه کتابداری دانشگاه تبریز سپاسگزارند.

منابع

بدره ای، فریدون (1350). **فهرست ترجمه های فارسی از 1345 تا پایان 1349**، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی، ص 302.

بیگللو، محمد حسین و حریری، مهرانگیز (1376). مطالعه وضعیت کمی تولید اطلاعات علمی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی تبریز (74-67)، **مدرس**، دوره دوم، شماره سوم، ص 62-76.

دیانی، محمد حسین و عصاره، فریده (50-1367)، انتشارات دانشگاههای ایران در سالهای 1365-1340، **مجله علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران**، دوره جدید، شماره دوم، ص 70.

رنجبر، محمد و نیاکان، محمد (1380). تحولات نشر کتاب در دهه 70، تهران، خانه کتاب، ص 350.

کردیچه، شهرزاد (1382). کتابشناسی تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران، فرادانش پژوهان.

نقدی، علی و داورپناه، محمدرضا (1384). مطالعه کتابسنجی کتابهای ترجمه شده در حوزه های علوم پایه، مهندسی، کشاورزی و پزشکی بین سالهای 1379-1370، **فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی**، سال هشتم، شماره چهارم، ص 36-34 و 41-38.

- Borgman, C (1989). "Bibliometrics and Scholarly Communication: Editor's Introduction". **Communication Research**. 16: 583-599
- Campbell, F(1896). **Theory of The National and International Bibliography**. London: Library Bureau.
- Colef, J and Eales, N B (1917).The History of Comparative Anatomy: a Statistical Analysis of The Literature. **Science Progress**. 11: 578 – 596
- Hulme, E W(1923). **Statistical Bibliography in Relation to the Growth of Modern Civilization**. London: Grafton.
- Idem (1969). Libranetry and it's Scope". **Held at Annual Seminar of the Documentation Research and Training Centre (DRTC)**. England: Aslib, 285-301
- Pritchard, A(1969). Statistical bibliography or bibliometrics? **Journal of Documentation**. 25: 343-349
- Ranganathan, S R(1981). **Procceding of the Aslib's Annual** (Conference, Leamington Spa). Great Britain.
- Nicholas, D and Ritchie, M (1978). **Literature and Bibliometrics**. London: clive Bingley.
- Sengupta, I N(1992). Bibliometrics, Informetrics, Scientometrics and Librametrics: **an overview**. **Libri**. 42:75-98

